

ЗАТВЕРДЖУЮ

Проректор з науково-педагогічної роботи та інформатизації
Володимир ІІІАРАІІ
25 квітня 2023 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ІСТОРІЯ ЗАРУБІЖНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

(Антична література)

Галузь знань: 01 Освіта / Педагогіка
Спеціальність: 014 Середня освіта (Українська мова і література)
Освітні програми: Середня освіта (Українська мова і література),
Середня освіта (Українська мова і література, мова і література (англійська)),
Середня освіта (Українська мова і література, мова і література (польська))
Статус дисципліни: обов'язкова
Факультет: української та іноземної філології
Кафедра: зарубіжної літератури та полоністики
Мова навчання: українська
Дані про вивчення дисципліни:

Форма здобуття освіти	Курс	Семестр	Загальний обсяг дисципліни	Кількість годин						Курсова робота	Вид семестрового контролю	
				Аудиторні заняття					Самостійна робота		Залік	Екзамен
				Разом	Лекції	Лабораторні роботи	Практичні заняття	Семінарські заняття				
Денна	I	I	120/4	44	30	-	14	-	76	-	+	-
Заочна	I	I	120/4	12	6	-	6	-	108	-	+	-

Робоча програма складена на основі освітніх програм та навчальних планів підготовки **бакалаврів** (240 кредитів ECTS)

Розробник:

В.З.В. - **Василь ЗВАРИЧ**, канд. філол. наук, доцент

Погоджено гарантами освітніх програм:

М.П. Михайло ІІАНОЧКО, канд. філол. наук, доцент

І.Д. Ірина ДМІТРІВ, канд. філол. наук, доцент

Н.Л. Наталія ЛАЗІРКО, канд. філол. наук, доцент

Схвалено на засіданні кафедри зарубіжної літератури та полоністики

Протокол № *2* від *08 лютого* 2023 р.

Завідувач кафедри *Г.С.* Галина СІБАТ

Схвалено на засіданні науково-методичної ради факультету української та іноземної філології

Протокол № *3* від *31 березня* 2023 р.

Схвалено на засіданні науково-методичної ради університету

Протокол № *4* від *25 квітня* 2023 р.

1. МЕТА ВИВЧЕННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Мета: висвітлити основні закономірності розвитку античної літератури від найдавніших часів до V ст. у взаємозв'язку філософсько-естетичних й літературних чинників, формувати естетичні смаки та загальну читацьку культуру студентів, розвивати їхні вміння аналізу художньо твору.

Розвинути у здобувачів вищої освіти такі **компетентності**:

Загальні компетентності

- Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку літератури, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство.
- Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.
- Здатність до пошуку, опрацювання та аналізу інформації з різних джерел.

Фахові компетентності

- Здатність до організації та проведення різних форм позакласної та позашкільної роботи.
- Здатність формувати освітню мотивацію учнів та організовувати пізнавальну діяльність з урахуванням їхніх індивідуальних особливостей.
- Здатність використовувати в професійній діяльності системні знання (з опертям на історико-культурний контекст) про основні періоди розвитку української та зарубіжної літератур від давнини до XXI століття, її чільних представників, простежувати еволюцію напрямів, жанрів і стилів, розуміти специфіку художніх явищ.
- Здатність цілеспрямовано добирати, систематизувати, інтерпретувати й зіставляти мовні, літературні та фольклорні факти.
- Здатність здійснювати поліаспектний лінгвістичний, літературознавчий та спеціальний філологічний аналіз текстів різних стилів і жанрів з вільним володінням фаховою термінологією.

Програмні результати

- Доносити зрозуміло й недвозначно професійні знання, обґрунтування та висновки до фахівців і широкого загалу державною та іноземною мовами.
- Знати й розуміти мову як систему, специфіку художньої літератури як мистецтва слова, історію мов і літератур, що вивчаються, в еволюційно-діалектичному аспекті, уміти застосовувати ці знання в педагогічній діяльності.
- Знати норми літературної мови та вміти їх застосовувати в практичній діяльності; здійснювати літературне редагування й коригування текстів; знати загальні дискурсивні стратегії та принципи створення текстів різних жанрів і стилів.
- Використовувати мови, що вивчаються, в усній та писемній формах у цільових жанрово-стильових ситуаціях спілкування (офіційна, неофіційна, нейтральна) для розв'язання різногранних освітньо-комунікативних завдань.

2. ПЕРЕДУМОВИ ДЛЯ ВИВЧЕННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Передумовою для вивчення «Історія зарубіжної літератури (Антична література)» є загальноосвітня мовно-літературна підготовка студентів 1 курсу (інваріантний навчальний предмет «Зарубіжна література» у школі для учнів 5-11 класів).

3. ОЧІКУВАНІ РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ

Згідно з вимогами освітньої програми здобувачі вищої освіти повинні

знати:

- основні історичні етапи соціально-економічного і літературного розвитку Давньої Греції і Риму.
- концептуальні засади античної філософії, естетики та поезики;
- види давньогрецької лірики, її особливості;

- проблематику і тематику давньогрецької трагедії та її видатних представників;
  - художній характер і соціальні функції давньогрецької прози, її різновиди;
  - самотність римської літератури, її періодизацію, особливості літературного процесу;
  - творчість Марка Туллія Ціцерона;
  - творчість Вергілія, Горація, Овідія;
  - особливості давньоримської літератури доби середземноморської імперії (I -IV ст.).
- вміти:**
- володіти теоретико-методологічними знаннями у царині антикознавства;
  - використовувати категоріальний апарат для характеристики/аналізу художнього твору періоду літератури, що вивчається;
  - розкривати самотність літературних явищ античності у конкретно-історичних, типологічних зв'язках;
  - аналізувати окремі твори та творчість античних письменників в аспекті їх іманентності та в контексті літературного процесу.
  - отримувати, опрацьовувати й відтворювати інформацію про античних авторів, зокрема з іншомовних джерел та інтернет-ресурсів;
  - характеризувати художні твори античних письменників, застосовуючи при цьому новітні інтерпретаційні стратегії;
  - виявляти національну своєрідність античної літератури, її традиції та зв'язок із іншими літературами, зокрема – українською.

4. КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

Оцінювання здійснюється за шкалами оцінювання: стобальною, національною і ЄКТС.

A (90–100) «зараховано» (відмінне виконання лише з незначною кількістю помилок): отримує здобувач, який виявив глибокі знання навчального матеріалу, повно й ґрунтовно відтворює програмний матеріал, що міститься в основних та додаткових джерелах літератури; уміє вільно та самостійно викласти зміст всіх питань програми навчальної дисципліни; володіє різними видами аналізу художнього твору, визначає його жанрово-стильову своєрідність, місце в літературному процесі, зв'язок твору із міфологією, філософією; розрізняє основні історичні етапи соціально-економічного і літературного розвитку Давньої Греції і Риму; знає концептуальні засади античної філософії, естетики та поетики, види давньогрецької лірики, її особливості; уміє пояснити художній характер і соціальні функції давньогрецької прози, її різновиди; розкриває проблематику і тематику давньогрецької трагедії та її видатних представників; пояснює самотність римської літератури, її періодизацію, особливості літературного процесу; добре обізнаний з творчістю Ціцерона, Вергілія, Овідія, Горація; аналізує окремі твори та творчість античних письменників в аспекті їх іманентності та в контексті літературного процесу; знає особливості давньоримської літератури доби середземноморської імперії (I -IV ст.).

B (82–89) «зараховано» (вище середнього рівня з кількома помилками): отримує здобувач, який виявив глибокі знання навчального матеріалу, повно, але з незначними неточностями відтворює програмний матеріал, що міститься в основних та додаткових джерелах літератури; уміє самостійно викласти зміст всіх питань програми навчальної дисципліни; володіє різними видами аналізу художнього твору, визначає його жанрово-стильову своєрідність, місце в літературному процесі, зв'язок твору із міфологією, філософією; розрізняє основні історичні етапи соціально-економічного і літературного розвитку Давньої Греції і Риму; знає концептуальні засади античної філософії, естетики та поетики, види давньогрецької лірики, її особливості; уміє пояснити художній характер і соціальні функції давньогрецької прози, її різновиди; розкриває проблематику і тематику давньогрецької трагедії та її видатних представників; пояснює самотність римської літератури, її періодизацію, особливості літературного процесу; добре обізнаний з творчістю Ціцерона, Вергілія, Овідія, Горація; аналізує окремі твори та творчість античних

письменників в аспекті їх іманентності та в контексті літературного процесу; знає особливості давньоримської літератури доби середземноморської імперії (I -IV ст.).

C (75–81) «зараховано» (*загалом правильне виконання з певною кількістю суттєвих помилок*): отримує здобувач, який виявив достатні знання навчального матеріалу, повно, але з неточностями відтворює програмний матеріал, що міститься в основних та додаткових джерелах літератури; уміє самостійно викласти зміст всіх питань програми навчальної дисципліни; володіє різними видами аналізу художнього твору, визначає його жанрово-стильову своєрідність, місце в літературному процесі, зв'язок твору із міфологією, філософією; розрізняє основні історичні етапи соціально-економічного і літературного розвитку Давньої Греції і Риму; знає концептуальні засади античної філософії, естетики та поетики, види давньогрецької лірики, її особливості; уміє пояснити художній характер і соціальні функції давньогрецької прози, її різновиди; розкриває проблематику і тематику давньогрецької трагедії та її видатних представників; пояснює самотність римської літератури, її періодизацію, особливості літературного процесу; добре обізнаний з творчістю Ціцерона, Вергілія, Овідія, Горация; аналізує окремі твори та творчість античних письменників в аспекті їх іманентності та в контексті літературного процесу; знає особливості давньоримської літератури доби середземноморської імперії (I -IV ст.).

D(67–74) «зараховано» (*непогано, але зі значною кількістю недоліків*): отримує здобувач, який виявив недостатні знання навчального матеріалу, з певними труднощами відтворює програмний матеріал, рідко звертається до матеріалів, що містяться в основних і додаткових рекомендованих літературних джерелах; володіє низьким рівнем аналізу художнього твору; розрізняє лише окремі історичні етапи соціально-економічного і літературного розвитку Давньої Греції і Риму; поверхово знає концептуальні засади античної філософії, естетики та поетики, види давньогрецької лірики, її особливості; знає концептуальні засади античної філософії, естетики та поетики, види давньогрецької лірики, її особливості; уміє пояснити художній характер і соціальні функції давньогрецької прози, її різновиди; розкриває проблематику і тематику давньогрецької трагедії та її видатних представників; пояснює самотність римської літератури, її періодизацію, особливості літературного процесу; обізнаний з творчістю Ціцерона, Вергілія, Овідія, Горация; не завжди правильно аналізує окремі твори та творчість античних письменників в аспекті їх іманентності та в контексті літературного процесу; знає особливості давньоримської літератури доби середземноморської імперії (I -IV ст.).

E(60–66) «зараховано» (*виконання відповідає мінімальним критеріям*): отримує здобувач, який виявив слабкі знання навчального матеріалу, важко відтворює програмний матеріал, зовсім не спирається на матеріали, що містяться в основних і додаткових джерелах літератури; володіє низьким рівнем аналізу художнього твору; не чітко розрізняє історичні етапи соціально-економічного і літературного розвитку Давньої Греції і Риму; слабо знає концептуальні засади античної філософії, естетики та поетики, види давньогрецької лірики, її особливості; не вміє пояснити художній характер і соціальні функції давньогрецької прози, її різновиди; поверхово розкриває проблематику і тематику давньогрецької трагедії та її видатних представників; пояснює самотність римської літератури, її періодизацію, особливості літературного процесу; фрагментарно обізнаний з творчістю Ціцерона, Вергілія, Овідія, Горация; не завжди правильно аналізує окремі твори та творчість античних письменників в аспекті їх іманентності та в контексті літературного процесу; знає особливості давньоримської літератури доби середземноморської імперії (I -IV ст.).

FX(35–59) «не зараховано» (*з можливістю повторного складання*): виставляється здобувачеві вищої освіти, який виявив незнання значної частини навчального матеріалу, допускає істотні помилки у відповідях на запитання, не ознайомлений з основними й додатковими джерелами літератури; володіє дуже низьким рівнем аналізу художнього твору; не чітко розрізняє історичні етапи соціально-економічного і літературного розвитку Давньої Греції і Риму; не знає концептуальних засад античної філософії, естетики та поетики, види давньогрецької лірики, її особливості не вміє пояснити художній характер і соціальні функції давньогрецької прози, її різновиди; поверхово розкриває проблематику і тематику

давньогрецької трагедії та її видатних представників; не чітко пояснює самотність римської літератури, її періодизацію, особливості літературного процесу; фрагментарно обізнаний з творчістю Ціцерона, Вергілія, Овідія, Горация; не завжди правильно аналізує окремі твори та творчість античних письменників в аспекті їх іманентності та в контексті літературного процесу; слабо знає особливості давньоримської літератури доби середземноморської імперії (I -IV ст.).

Ф(0–34) «не зараховано» (з можливістю повторного складання): виставляється здобувачеві вищої освіти, який виявив незнання значної частини навчального матеріалу, допускає істотні помилки у відповідях на запитання, не ознайомлений з основними й додатковими джерелами літератури; не володіє навиками аналізу художнього твору; не розрізняє історичні етапи соціально-економічного і літературного розвитку Давньої Греції і Риму; не володіє навиками аналізу художнього твору; поверхово розуміє концептуальні засади античної філософії, естетики та поезії; неправильно аналізує окремі твори та творчість античних письменників в аспекті їх іманентності та в контексті літературного процесу; не знає особливостей давньоримської літератури доби середземноморської імперії (I -IV ст.).

5. ЗАСОБИ ДІАГНОСТИКИ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

- відповіді на практичних заняттях;
- контрольна робота;
- співбесіда з лектором;
- творче завдання;
- залік.

6. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Вступ. Архаїчний період давньогрецької літератури (від найдавніших часів до VIII ст. до Р. Хр.)

Античне суспільство, його хронологічні і територіальні рамки. Основні історичні етапи соціально-економічного і літературного розвитку Давньої Греції і Риму. Художні особливості античної літератури. Історичне, пізнавальне, етичне та естетичне значення античної літератури.

Міфологія як особлива стадія художнього осмислення світу спроба пояснити світ і людину. Міфологія як релігія, пам'ять про історичне минуле, скарбниця етики й естетики. Міфологія як вершинний жанр давньогрецького фольклору. Основні цикли давньогрецьких міфів. Міфи як невичерпне джерело тем, сюжетів і мотивів античної літератури. Міфи і твори античних митців як скарбниця вічних образів світової літератури і культури.

Фольклор Стародавньої Греції: пісні, прислів'я, приказки, загадки, байки. Езоп, його роль у формуванні байки. Ідеологія і художні особливості байок Езопа.

Різновиди давньогрецького епосу: героїчний і дидактичний. Гомер і його поеми «Іліада» та «Одіссея». Сюжет, композиція, гуманістичний зміст поем. Творчість Гесіода («Теогонія», «Роботи й дні»).

Давньогрецька література доби становлення поліса (VII -VI ст. до Р.Хр.)

Особливості історичного процесу. Розклад міфологічного світогляду і занепад героїчного епосу: кіклічні поеми, гомерівські гімни, пародія «Батрахоміомакія» («Війна жаб і мишей»).

Давньогрецька лірика. Лірика як безпосереднє відображення почуттів і духовного світу людини. Види давньогрецької лірики. Творчість Архілоха, Тіртея, Алкмана, Мімнерма, Алкея, Сапфо, Анакреонта. Епіграми Сімоніда Кеоського. Види хорової лірики, її особливості. Епінікії Піндара. Анакреонтічна і піндарична лірика в європейській літературі.

Давньогрецька література доби розквіту полісу (V-середина IV ст. до Р. Хр.).

Утвердження афінської рабовласницької держави. Розвиток міст-держав. Греко-перські війни та їх вплив на національну самосвідомість давніх греків. Грецьке суспільство і культура

V-IV ст. до Р. Хр. Монументалізм античного мистецтва. Ідеал громадянської жертвовності давніх елінів. Пелопоннеська війна і криза полісної системи.

Давньогрецька трагедія. Походження трагедії, її зв'язок з народними святами на честь бога Діоніса. Давньогрецький театр, його роль у житті суспільства. Організація театральних змагань. Есхіл – «батько трагедії», поет доби становлення афінської демократії. Проблематика і тематика його трагедій. Жанрова своєрідність драм Есхіла. «Перси» як трагедія на історичний сюжет, її патріотизм. Трагедія «Прометей прикутий». Міф про Прометея у художній рецепції Есхіла. «Орестея», її проблематика.

Софокл – драматург періоду розквіту афінської рабовласницької демократії. «Людина і суспільство», «людина і доля» – найважливіші проблеми трагедій драматурга. Проблема особистості і держави в трагедії «Антигона». Проблема людини і долі в трагедії «Едіп-тиран». Особливості стилю Софокла.

Політичні, релігійні, філософсько-етичні погляди Евріпіда. Конфлікт між суспільним і особистим у трагедіях драматурга («Медея», «Іфігенія в Авліді»). Психологізм жіночих образів трагедій Евріпіда («Медея», «Іфігенія в Авліді», «Алкеста»). Зображення боротьби почуттів і внутрішньої розлади в душі людини. Своєрідність поезики Евріпіда: використання деталей для конкретизації портрету персонажа, зведення до мінімуму ролі хору, психологізм героїв, дегероїзація міфів, розв'язання конфлікту за допомогою «deus ex machina». Новаторство Евріпіда.

Давньогрецька комедія, її джерела. Творчість Арістофана.

Зв'язок комедії з народними святами на честь бога Діоніса і фольклором. Особливості давньоаттичної комедії, її структура. Засоби комізму. Арістофан – «батько комедії», його світогляд. Проблемно-тематичний зміст комедій Арістофана: проблема державного ладу в комедії «Птахи», історико-літературні проблеми в комедії «Жаби», осуд війни в комедіях «Ахарняни», «Мир», «Лісістрата», політична сатира в комедіях «Оси», «Вершники». Утопія в Арістофана: «Багатство», «Жінки на народних зборах». Жанрова своєрідність комедій Арістофана. Прийоми творення сатиричного і комічного ефекту, роль хору в комедіях Арістофана. Значення Арістофана для світової літератури.

Давньогрецька проза, її різновиди

Художній характер і соціальні функції прози, її різновиди: історіографія, ораторська проза, філософія.

Геродот – «батько історії». Сюжет і композиційна структура «Історії». Особливості відображення історичного матеріалу в «Історії». Опис Скіфії в 4-кн. «Історії». Новели у Геродота. Фулід і його «Історія Пелопоннеської війни». Науковий і художній характер викладу, «драматичний стиль» оповіді, промови.

Ксенофонт, своєрідність його історіографії. «Кіропедія», «Анабазис», «Грецька історія».

Ораторське мистецтво, його різновиди, особливості. Структурні частини промови. Типи промов (судові, політичні, урочисті). Судові промови Лісія, їх ідейно-художній зміст. Політична риторика. Демосфен, його політична діяльність і переконання. Промови Демосфена проти Філіппа Македонського. Урочисті промови Ісократ.

Філософська проза. Сократ і Платон. Політико-філософські і поетично-естетичні погляди Платона («Держава», «Бенкет»). Арістотель як вчений-енциклопедист, філософ і теоретик літератури. «Поетика» Арістотеля, її зміст (мистецтво як мімезис, його функції, проблеми катарсису, теорія характерів, фабули, композиції, роздуми про мову), значення. І.Франко про Арістотеля.

Давньогрецька література доби великих еліністичних держав (IV- I ст. до Р. Хр.)

Історичні особливості доби та її літератури. Менандр і новоаттична комедія. Основні типи характерів новоаттичної комедії. Сюжет й ідейно-художній зміст комедій Менандра «Третейський суд» і «Відлюдник». Гуманізм Менандра. Менандр у світовій літературі.

Александрійська поезія, її особливості. Жанри александрійської поезії. Ідилії Феокрита, їх зміст і художня своєрідність. Поезія Каллімаха. Аполлоній Родоський, його полеміка з Каллімахом, поема «Аргонавтика» і психологічний аналіз кохання.

Римська література доби полісів (з найдавніших часів до середини II ст. до Р. Хр.)

Своєрідність соціально-історичного розвитку римського суспільства. Зв'язок Риму з давньою Грецією. Засвоєння Римом давньогрецької міфології і пристосування її до потреб римської ідеології, релігії та соціально-історичної дійсності. Самобутність римської літератури, її періодизація, особливості літературного процесу.

Римський фольклор, його основні жанрові форми: трудові, культові і обрядові пісні, ателлана, фесценніни, сатури. Перекладна і оригінальна творчість перших римських поетів (Лівій Андронік, Гней Невій, Квінт Енній).

Римський театр і римська комедія, їх особливості

Творчість Плавта, драматурга римського плебсу: проблематика, ідейний зміст, стиль. Тема соціального антагонізму і влади грошей у комедії «Скарб». Висміювання римської військової аристократії в «Хвалькуватому воїні». Образ раба в комедії «Раб-обманщик» («Псевдол»). Особливості комічного характеру в Плавта. Поетика комедій Теренція, їх відмінність від поетики Плавта. Сюжет, композиція та ідейний зміст комедій Теренція «Свекруха» і «Брати». Гуманізм Теренція, витонченість стилю і мови, заміна комічного зворушливим. Роль комедій Плавта і Теренція у розвитку новоєвропейської комедії.

Своєрідність літератури періоду громадянських воєн.

Римська риторика та історіографія.

Ораторське мистецтво і його роль в соціальній і політичній боротьбі. Спроби осмислення історичного процесу в римській історіографії.

Ціцерон як політичний діяч, філософ й оратор періоду кризи і занепаду республіки. Республіканський ідеал людини в трактатах Ціцерона. Ораторське мистецтво Ціцерона, його промови проти Катіліни і Верреса. Риторичні трактати Ціцерона «Брут», «Оратор», «Про оратора». Філософські трактати і листи Ціцерона.

Гай Юлій Цезар як політичний діяч й історіограф. «Записки про галльську війну» як перша в римській літературі художня обробка автобіографічного матеріалу.

Моралістична історіографія Гая Саллюстія Кріспа («Про змову Катіліни», «Югуртинська війна»). Корнелій Непот і його біографічна праця «Про знаменитих мужів».

Римська філософська проза. Поезія неотериків.

Лукрецій Кар і його філософська поема «Про природу речей». Суперечливість світогляду Лукреція. Лукрецій та Епікур. Художній стиль поеми, її значення в історії філософії та літератури.

Поезія неотериків. Провідні мотиви, образи, жанри лірики Катулла. Лесбія в поезії Катулла. Поетизація дружби. «Вченість» лірики Катулла. Катулл в Україні.

Римська література періоду становлення імперії (друга половина I ст. до Р.Хр.)

Творчість Вергілія й Горація. Доба Августа. Роль Мецената в літературі й культурі доби Августа. Розквіт римської літератури. Творчість Публія Вергілія Марона як підтримка ідеалів принципату Августа. Поетика ранніх творів («Буколіки» і «Георгіки»), їх зв'язок з Феокритом і Гесіодом, відображення в них римської дійсності. Композиція і художні особливості поеми Вергілія «Енеїда». відмінність від поетики Гомера. Епічний ідеал людини у Вергілія і Гомера. Вергілій в Україні. Суперечності римського життя, їх відображення в творах Квінта Горація Флакка. Морально-філософський зміст «Сатир». «Послання» Горація: провідні теми, мотиви, образи. «Наука поезії» як літературна програма Горація. Поетика «Од» Горація, їх соціально-політична, морально-філософська і любовна тематика. Тема поета і поезії в «Одах». Значення творчості Горація для розвитку європейської поезії. Українські переклади поезій Горація.

Творчість Овідія, Тібулла й Проперція

Публій Овідій Назон, його опозиційність політиці Августа. Етапи творчості. Тема кохання в поезії Овідія («Любовні елегії», «Мистецтво кохання»). Поема «Метаморфози», її композиція, міфологічні сюжети. Творчість Овідія періоду заслання («Скорботні пісні» і «Листи з Понту»). Поезія Овідія в українських перекладах.

Тібулл і Проперцій, їх любовні елегії. Любов як єдина сфера життя, його зміст. Ідилічні мрії Тібулла і зображення пристрасі у Проперція.

Давньогрецька і римська літератури доби середземноморської імперії (I -IV ст.)

Середземноморська імперія під владою Риму. Злиття грецької і римської культур в єдину античну середземноморську культуру. Християнство і його місце в цій культурі. Християнська література.

Традиції езопової байки в творчості Федра, родоначальника римської літературної байки. Поетика байок Федра. Римська своєрідність байок Федра. їх зв'язок з філософією кініків.

Творець старогрецької літературної байки Валерій Бабрій. Особливості ідеології байок Бабрія, її проаристократичний характер. Традиції Езопа в байках Бабрія, його новаторство.

Сенека як політик-опозиціонер, філософ-стоїк і поет-трагік. Своєрідність трагедій Сенеки. Протест проти тиранії і ідеал незалежного від світу мудреця в трагедіях «Едіп» і «Медея». Мистецтво самоаналізу й моралізм «Листів до Луцілія». Сатира «Огарбузнення».

Петроній і його сатиричний роман «Сатирикон». Натуралізм і реалізм, аристократичний скептицизм в романі Петронія, мова твору.

Ідейний зміст і художні особливості епіграм Марціала. Роль Марціала в розвитку епіграми. Протест проти деспотизму і соціальних пороків у «Сатирах» Ювенала. Вплив сатир Ювенала в новій європейській літературі.

Плутарх і його «Порівняльні життєписи», їх ідейно-естетична спрямованість. Плутарх - майстер психологічного портрету. Моралізм Плутарха, ідеалізація грецької давнини в «Порівняльних життєписах».

Тацит, його політичні й моральні погляди. «Бич тиранів», «Германія». «Історії», «Аннали» («Літопис»). Драматизм розповіді, майстерність літературного портрета. Тацит про Ісуса Христа і християн («Аннали», XV,44).

Історики доби середземноморської імперії про християн та Ісуса Христа: Йосиф Флавій, Гай Пліній Цецилій Секунд, Гай Светоній Транквілл, Публій Елій Флегон, Павло Орозій.

Апулей і його епоха. Роман «Метаморфози, або Золотий осел», його розважальний сюжет і глибокий релігійно-філософський зміст.

Лукіан – майстер діалогічної прозової сатири. Універсалізм відображення життя і критика міфологічних уявлень у «Розмовах богів», «Морських розмовах», «Розмовах у царстві мертвих». Традиції Лукіана в європейських літературах.

Орієнтовна тематика практичних занять

- Поеми «Іліада» та «Одіссея» – вершина героїчного епосу давніх греків
- Ідейно-художній зміст трагедії Софокла «Антигона»
- Драматургічна майстерність Арістофана
- Поетика роману Лонга «Дафніс і Хлоя»
- Комедії Плавта і Теренція
- Поема Вергілія «Енеїда»
- Ідейно-художній аналіз роману Апулея «Метаморфози, або Золотий осел»

7. ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

Самостійна робота студента з дисципліни передбачає: опрацювання теоретичного матеріалу; виконання завдань згідно з переліком компетенцій, що формуються в межах кожної теми; підготовку до підсумкової контрольної роботи; співбесіду з лектором.

На самостійне опрацювання винесено такі теоретичні питання:

- Гесіод і його поема «Роботи й дні»
- Ідеологія і художні особливості байок Езопа.
- Міф про Прометея в художній рецепції Есхіла
- Судові промови Лісія, їх ідейно-художній зміст.

- Аполлоній Родоський, його полеміка з Каллімахом, поема «Аргонавтика» і психологічний аналіз кохання.
- Перекладна і оригінальна творчість перших римських поетів (Лівій Андронік, Гней Невій, Квінт Енній).
- Корнелій Непот і його біографічна праця «Про знаменитих мужів».
- Провідні мотиви, образи, жанри лірики Катулла.
- Поетика «Од» Горація, їх соціально-політична, морально-філософська і любовна тематика.
- Поезія Овідія в українських перекладах.
- Петроній і його сатиричний роман «Сатирикон».

8. ФОРМИ ПОТОЧНОГО ТА ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ

Засвоєння студентами теоретичного та прикладного матеріалу з навчальної дисципліни «Історія зарубіжної літератури (Антична література)» перевіряється шляхом усного опитування, виступів та дискусій під час практичних занять, контрольної роботи, підсумкової співбесіди з лектором на основі засвоєного матеріалу.

Упродовж семестру студент може отримати максимально 100 балів: відповіді на практичних заняттях – 40 балів; контрольна робота – 25 балів; співбесіда з лектором – 20 балів, творче завдання – 15 балів.

Розподіл 100 балів між видами робіт:

Відповіді на практичних заняттях	Контрольна робота	Співбесіда з лектором	Творче завдання	Залік
40	25	20	15	100

Студент може набрати максимальну кількість балів (40 б.) на 7 практичних заняттях, відповівши чотири рази. Максимальну кількість балів (10) за одну відповідь можна отримати, даючи повні, розгорнуті відповіді на питання плану практичного заняття або ж за конструктивні й оригінальні доповнення та участь у дискусії.

Контрольна робота (25 б.) проводиться в кінці семестру й містить завдання репродуктивного і творчого характеру.

Співбесіда з лектором (20 б.) проводиться в кінці семестру на основі заздалегідь запропонованого переліку питань і за наперед оголошеним розкладом.

Критеріями оцінювання творчого завдання є якість проведеного дослідження зокрема вміння студента стисло визначати ключові позиції проблемного питання, здатність презентувати його аудиторії. Бали за творче завдання (15 б.) студент отримує, якщо воно є оригінальною самостійною працею, у якій відбито творчий пошук студента, його вміння нестандартно мислити, працювати з науковими та методичними джерелами. Бали розподіляються так: повнота розкриття теми (5 б.), креативність (5 б.), грамотність (5 б.)).
Форми виконання творчого завдання: інтермедіальний альбом, творча стилізація, літературно-побутовий колаж (на вибір студента).

9. ІНСТРУМЕНТИ, ОБЛАДНАННЯ ТА ПРОГРАМНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

Мультимедійне обладнання, програми Microsoft Office 2010, програма ZOOM для дистанційного навчання, Google Classroom.

10. РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ

а) основна література

1. Антична література /За ред. А. Тахо-Годі. К.: Вища школа, 1976. 440 с.
2. Антична література. Хрестоматія. Давньогрецька поезія в українських перекладах і переспівах / Упоряд. В.П. Маслюк. К.: ІСДО, 1994. 276 с.
3. Антична література: хрестоматія /Упор. О. Білецький. К.: Радянська школа, 1968. 612 с.
4. Античний театр: Есхіл, Софокл. Евріпід, Арістофан, Менандр, Плавт: Трагедії і комедії/

- Упоряд. В. Пашенка. К.: Веселка, 2003. 383 с.
5. Давньоримська поезія в українських перекладах і переспівах. Хрестоматія/Укл. В. Маслюк. Львів: Світ, 2000. 328 с.
  6. Давньогрецька класична лірика: антологія./Упоряд. І. Мегели, О. Левка. Київ: Арістей, 2006. 402 с.
  7. Елліністична поезія: антологія./Упоряд. І. Мегели. Київ: Арістей, 2007. 380 с.
  8. Зварич В.З. Антична література. Практикум. Дрогобич: Посвіт, 2012. 68 с.
  9. Золоте руно: Збірник античної поезії/Упор. А. Білецький. К.: Веселка, 1985. 156 с.
  10. Кун М. А. Легенди та міфи стародавньої Греції. Тернопіль: АТ «Тарнекс», 1993. 416 с.
  11. Пашенко В.І, Пашенко Н.І. Антична література. Підручник. К.: Либідь, 2001. 718 с.
  12. Підлісна Г.Н. Антична література.. К.: Вища школа, 1992. 255 с.
  13. Словник античної міфології /Укл. І. Козовик, О. Пономарів. К.: Наукова думка, 1989. 240 с.
  14. Тронський І.М. Історія античної літератури. К.: Рад. школа, 1954. 583 с.

б) додаткова

1. Антична література: Довідник / За ред. С. В. Семчинського. К.: Либідь, 1993. 320 с.
2. Баглай Б. Іван Франко – дослідник античної літератури. Ужгород: Вид-во УжДУ. 1998. 138 с.
3. Білецький О. Неповторний Арістофан// Арістофан. Комедії / Пер. Бориса Тена. Харків, 2002. С. 3–18.
4. Гальчук О.В. «...Не минає міт!»: античний текст у поетичному просторі українського модернізму 1920-1930-х років: монографія. Чернівці: Книги – ХХІ, 2013. 552 с.
5. Голіченко Т. Слов'янська міфологія та антична культура. К.: Наукова думка, 1994. 92 с.
6. Гуров С.Ю. Еволюція духовно-моральних цінностей в античній літературі // Духовність особистості: методологія, теорія і практика. №4(91)-2019//Режим доступу: <http://oaji.net/articles/2020/690-1582910897.pdf>
7. Кобів Й. «Поетика» Арістотеля – нев'януча пам'ятка естетичної думки// Арістотель. Поетика. К.: Мистецтво, 1967. С. 7–36.
8. Кобів Й. Нетлінна краса Горацієвої музи// Жовтень. 1983. № 8. С. 35–39.
9. Кобів Й., Цимбалюк Ю. Давньогрецький роман і його видатні представники // Всесвіт. 1980. – № 1. С. 24-29.
10. Кондзьолка В. «Останній римлянин» Северин Боецій // Боецій Северин. Розрада від філософії. Львів: Апріорі, 2020. С. 19-48.
11. Кочур Г. Літературна доля Вергілія // Всесвіт. 1992. № 12. С. 161-168.
12. Лісовий І. Античний світ у термінах, іменах і назвах. К.: Вища школа, 1988. 200 с.
13. Микитенко Ю.О. Антична спадщина і становлення нової української літератури. К.: Наукова думка, 1991. 154 с.
14. Рогович М. На варті держави і закону// Марк Туллій Ціцерон. Про закони. Про державу. Про природу богів. Львів: Апріорі, 2020. С. 5–30.
15. Содомора А. Горацій і його поетична творчість // Квінт Горацій Флакк. Твори. К.: Дніпро, 1982. С. 5–13.
16. Содомора А. Драматургічна майстерність Есхіла// Есхіл. Трагедії. К.: Основи, 1990. С. 5–20.
17. Содомора А. Жива античність. Львів: Срібне слово, 2003. 184 с.
18. Содомора А. Співець богів і землі// Гесіод. Походження богів. Роботи і дні. Щит Геракла. Львів: Апріорі, 2018. С. 3–32.
19. Содомора А. Співець одвічних перевтілень// Публій Овідій Назон. Метармофози. Львів: Апріорі, 2019. С. 5–28.
20. Турган О.Д. Українська література кінця ХІХ–поч. ХХ ст. і античність. К., 1995. 173 с.
21. Франко І. Відгуки грецької і латинської літератури в українському письменстві // І. Франко. Зібрання творів: у 50-т. І. Франко. К.: Наукова думка, 1976–1986. Т. 30. 1981. С. 240–253.
22. Франко І. Про життя і твори Вергілія// І. Франко. Зібрання творів: у 50-т. К.: Наукова думка, 1976–1986. Т. 26. С. 259–263.
23. Шах-Майстренко М. Шевченко і антична культура. К.: Вид.-во «Фахівець», 1999. 288 с.

в) періодичні видання

1. Всесвіт: фаховий журнал світової літератури. К.: Видавничий дім «Всесвіт»: <https://vsesvit-journal.com>
2. Зарубіжна література в школах України: науково-методичний журнал. К.: Антросвіт: http://www.nbu.gov.ua/portal/soc_gum/zlvsh/index
3. Зарубіжна література: науково-методична газета. К.: Шкільний світ: <http://literatura@1veresnya.com.ua>
4. Слово і Час: науково-теоретичний журнал. К.: Національна академія наук України, Інститут літератури імені Тараса Шевченка, Національна спілка письменників України: <https://www.slovoichas.in.ua>

г) інформаційні ресурси:

1. Бібліотека світової літератури. Зарубіжна література українською мовою: <https://www.ukrlib.com.ua/world>
2. Вільна онлайн-бібліотека україномовної літератури «Чтиво»: <https://chtyvo.org.ua>
3. Classic Literature Library (Бібліотека класичної літератури): <https://classic-literature.co.uk>
4. Open Library («Відкрита бібліотека »): <https://openlibrary.org>
5. <http://ukrcenter.com/Література>
6. <http://www.ae-lib.org.ua>
7. <http://litopys.org.ua/chyzh/chyb21.htm>
8. https://www.ae-lib.org.ua/lit_ant_greece.htm
9. https://www.ae-lib.org.ua/lit_ant_rome.htm
10. http://philology.knu.ua/files/library/movni_i_konceptualni/47-1/62.pdf